

Tractatus De Schismate

Longueval, Jacques

Lovanii, [1718]

Caput VII. Ex privatis Regum Franciæ cum Sumis Pontificibus dissidiis
clariùs emicuit in rebus fidei S. Sedis auctoritas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64915)

CAPUT VII.

Ex privatis Regum Franciæ cum Summis Pontificibus diffidiis clariùs emicuit in rebus fidei S. Sedis auctoritas.

§. I.

De diffidio Latharii cum Nicolao I.

TAmetsi eæ, de quibus acturi sumus, diffensiones ortæ fuissent solorum culpâ Pontificum, tamen hinc animo perturbari ne pusilli quidem possent. Ipsi Pontifices homines sunt: neque eos humanæ fragilitati exemptos omnino Dominus voluit, ut Divina providentia, quâ Ecclesiæ incolumitati invigilat, emicaret magis. Istarum tamen diffensionum inter Sacerdotium & Imperium ortarum pars maxima ex impotentibus Principum passionibus sumpsit exordium: quarum torrenti Pontifices, quibus universalis Ecclesiæ commissa est cura, obicem opponere se debere existimarunt.

Primum hujusce rei in Lothario Rege Lotharingiæ, quæ id temporis Gallicæ Monarchiæ pars erat, habemus exemplum. Principis hujus insanus amor, quo foeminam quandam Waldradam nomine, deperibat, Reginæ Theutbergæ conjugis legitimæ fastidium ipsi inspirarat. Itaque de dissolvendo matrimonio cogitabat. Faventibus sibi Archiepiscopis Coloniensi & Trevirensi, non desistebat

ſiſtebat urgere Theutbergam ut objectum crimen agnoſceret, quæ aquæ bullientis experimento innocentiam ſuam probaverat. At Regina clam ſe ſubducens, & ad Caroli Calvi ditionem confugiens, Nicolai I. Pontificis opem imploravit, qui debitum innocentie patrociniſm ſuſcepit. Lotharius convocatis Aquisgrani regni ſui Epiſcopis, tantum effecit, ut matrimonium ejus cum Theutberga nullum irritumque declaraverint, conceſſâ aliam ducendi libertate. Duos mox Comites Romam deſtinavit, qui Concilii ſententiam ad Pontificem deferrent, confirmationemque poſtulerent. Pontifice id facere recuſante, Waldradam duxit Lotharius.

Nicolaus Pontifex ut hanc peſſimi exempli publicam offenſionem, Principiſque audaciam comprimeret, Metis Concilium convocavit, miſſis eò, qui præſiderent, Legatis ſuis. Quibus à Lothario corruptis, ſententiam libidini ſuæ faventem Princeps extorſit. Cognitâ perſpectaque rei veritate, Concilium Romæ coëgit Nicolaus, in quo Metenſis Concilii ſententiâ caſſâ inanique declaratâ, Coloniensem & Trevirentem Archiepiſcopos anathemate percussoſ exauthoravit, earundemque pœnarum minas intentavit ceteris Epiſcopis, niſi ad clementiam ſuam animo ſubmiſſo confugerent.

Ex hoc facto apparet, quanta in veneratione atque honore omnibus eſſet id temporis S. Sedis auctoritas. Princeps ille, quamvis paſſione tam violentâ irretitus, non auſus tamen fuit duorum Conciliorum ſententiâ tueri ſe contra Pontificis deciſionem. Quin potiùs ſcriptis Nicolao litteris ſignificavit,
E 3 nolle

nolle se cum Coloniensi & Trevirensi Archiëpiscopis, anathematis sententia damnatis, communionem habere, paratumque esse ut pareat latæ contra divortium à se factum Pontificis sententiæ, eaque de causa Romanam se conferat.

Promissis respondit eventus. Teutbergam sibi à Legato Pontificis oblatam, in legitimam tori sociam recepit. Ut autem syncerum constantemque Regis animum exploraret Legatus, Waldradam Romanam iter capeffere iussit, ut ab ipso Pontifice criminis absolutionem coram efflagitaret. Consensit Lotharius, ac re ipsa lentis brevibusque itineribus Waldrada in Italiam pervenerat: undè, reviviscente quæ sopita fuerat Lotharii libidine, redire iussa, Principis imperio paruit, latamque mox excommunicationis sententiam à Nicolao Pontifice pronuntiatam incurrit; Lothario, nisi seriò resipisceret, intentatis anathematis minis.

Dum hæc agerentur, Adriano II. in locum Nicolai vitæ functi electo, Romanam venit Lotharius, ut novi Pontificis gratiam favoremque, si qua arte posset, aucuparetur. Cumque tam ipse quàm qui eum comitabantur aulici, ut se anathematis vinculo liberos ostenderent, Sacram Eucharistiam manu ipsius Pontificis porrigendam suppliciter postularent; res inopinata perculit postulantium animos. Pontifex manu tenens Sacratissimum Jesu Christi Corpus, antequam porrigeret, hæc ad eos tono pathetico verba direxit: *si innoxium te, Rex, recil. Gal-*
cognoscis à prohibito atque interdicto tibi à Nico-
lia p. 378. lao adulterii scelere, & hoc fixa mente statutum
habes

habes, ut nunquam diebus vita tua Waldrada pellicis tue dudum à te repudiata miscearis nefario concubitu, fiducialiter accede, & Sacramentum salutis aeternae tibi ad remissionem peccatorum profuturum percipe. Sin autem tua conscientia te accusat, teque lethali vulnere sauciatum proclamat, aut iterum redire mente disponis ad mœchia volutabrum, nequaquam sumere praesumas; ne fortè ad iudicium & condemnationem tibi adveniat, quod fidelibus ad remedium preparavit divina providentia.

Lotharius, ne recederet, pudore retentus, Sacram Eucharistiam Pontificis manu accepit: qui deinde ad aulicos conversus, singulos his verbis est allocutus: Si Domino & ibid.
Regi tuo Lothario in objecto adulterii crimine favorem non praestitisti, neque consensum praebuisti, & Waldrada, & aliis ab hac Sede Apostolica excommunicatis non communicasti, Corpus & Sanguis D. N. Jesu Christi profit tibi in vitam aeternam. Audita hac terribili sententiâ, quidam conscientia terrente non ausi sunt Corpus Domini accipere, ceteris exemplum Regis sacrilegum sequentibus. Sed nullum icelus secuta est palpabilior Dei vindicta. Lotharius Rhegino
in Chronico.
ceterique ejusdem sacrilegii participes illo ipso anno miserè perierunt. Quid est, obsecro, in causâ hujus initio, progressu, & exitu, quod universalem S. Sedis auctoritatem jurisdictionemque non stabiliat potius quàm infirmet?

§. II.

De Dissidio Philippi I. cum Urbano II.

Dissidium hoc eandem cum superiori causam habuit, licet exitu minus tragico minusque luctuoso. Philippus I. Bertham Reginam, tametsi triplici jam partu foecundam, repudiavit, ductâ Bertradâ, Comitis Andegavenfis adhuc viventis uxore. Liberam populi indignationem commovit facinus insolens. Viri nobiles complures sumptis armis pro Bertha contra Regem steterunt. Rex sibi Episcoporum animos omni studio devincire satagebat. Opposuit se animo constanti, nec minis nec blanditiis flexibili, Prælatus pietate conspicuus Ivo Carnotensis: quem cum ad se Rex evocasset, respondit ille non venturum se: *Quod facere, inquebat in Epistola sua, ad præsens magna & multa causa me prohibent. Prima, quia Papa Urbanus interdicit vobis auctoritate Apostolica thorum mulieris quam pro uxore habetis; & quia Sacramentum de securitate Concilii, quod vobis mandaverat, fieri vetuistis. A cuius commixtione si amodo non cessatis, separat vos eadem auctoritas à participatione corporis & sanguinis Domini.*

Ivo Epist.
105. ad
Philippum
Regem.

Legati à Philippo ad Pontificem missi, animum ejus labefactare nitebantur incusso imminentis Schismatis metu. Accedebat plurium Galliae Episcoporum in Concilio Rhemensi adulatoria ac favens crimini sententia. Quæ impiorum machinamenta Urbani Pontificis animum ad connivendum inducere nequiverunt. Hugoni Archiepiscopo Lugdunensi Legato suo injunxit, ut Augusto-
duni

uni Concilium convocaret, in quo lata fuit in Regem excommunicationis sententia. Philippus, etsi conjugii adulterini tenax, tamen sententiæ contra se latæ submisit se; & ubicunque præsens aderat, illic cessari à Divinis æquo animo passus est.

Urbanus intelligens animum Principis in peccato obduratum, novum super hac re Placentiæ Concilium convocavit: quo Legatos suos Philippus destinavit, qui rationes quasdam prætexebant, ob quas Rex ipse coram Concilio non compareret. Pontifex, ut omnem præcideret prætextum, in Galliam ipse venit coacto Claremontii Concilio, in quo iteratò excommunicatus fuit Philippus. Tum primùm poenitentia ductus, ad Pontificem in Concilio Nemaufensi se contulit: ubi postquam sponderat nullum se deinceps cum Bertrada, quam mox dimitteret, commercium habiturum; inunctâ poenitentia pro commisso crimine adimplendâ, à vinculo Excommunicationis absolutus fuit. Non diu tamen stetit promissis. Quare tertio anathemate percussus fuit in Concilio Nemaufensi à Legatis Pascalis II. qui Urbano è vivis sublato in Pontificatu successerat.

Denique post varias hinc inde propositiones discussas, ac varia Philippi promissa, novus Pontifex assumpto in Legatum suum Lamberto Atrebatensi Episcopo, Galliarum Episcopos Parisiis congregari jussit. Coram his Philippus habitu poenitentis ac nudis pedibus, non obstante hyemis inclementia, comparens, tactis Sacro-sanctis Evangelii sequens emisit juramentum. *Audias, tu Lamberte, Atre-*

batensis Episcopo, qui hic Apostolica vice fungeris: Audiant

Tom. 3.
Spicilegii
Acheriani
p. 129.

74 *Tractatus de Schismate.*

Audiant presentes Archiepiscopi & Episcopi, quod ego Philippus Rex Francorum peccatum illicita copule cum Bertrada ulterius non exercebo.... Cum eadem quoque foemina mutuum colloquium & contubernium, nisi sub testimonio personarum minimè suspectarum, non habebō. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sacrosancta ꝑ. C. Evangelia. Facto hoc juramento, Atrebatensis Episcopus Pontificis & Concilii nomine Regem absolvit: eodemque juramento à Bertrada facto, ipsa pariter absoluta fuit. Quanta hic iterum Principis & populi emicat erga S. Sedem reverentia! quàm celsa dignitas, quàm gravis auctoritas, quàm sublimis potestas relucet in Romanis Pontificibus, quàm se velut murum pro domo Dei, pro conservandis Christi & Ecclesiæ Legibus, perditæ Regum maximorum libidini invicto & constanti animo opposuerunt.

§. III.

De dissidio Philippi Augusti cum Innocentio III.

E Adem semper Principum passio inter Sacerdotium & Imperium dissidia peperit. Philippus Augustus cupiens repudiare Ingelburgam Regis Daniæ Sororem prætextu consanguinitatis in gradu vetito, rem totam ad Cælestinum III. Pontificem detulit: à quo duo Episcopi Galli, qui de hac causa iudicium ferrent, delegati fuere. Causâ ab ipsis in favorem Regis decisâ, matrimonium in Conventu Episcoporum & Baronum ab Archiepiscopo Rhemenfi declaratum fuit invalidum. Ac mox Philippus Agnetem Bertoldi Ducis Bohe-

Bohemiæ filiam matrimonio sibi junxit. Quâ de re Daniae Rex graviter conquestus, refutationem præsentis Philippi cum Ingelburga consanguinitatis Romam misit.

Innocentius III. qui Cælestino successerat, causâ maturè discussâ. deprehendit sententiam in Gallia latam subreptitiam, falsisque instrumentis nixam fuisse. Itaque Legato suo mandavit, ut Philippo declararet, contractum cum Agnete matrimonium irritum invalidumque fuisse; eique sub poena excommunicationis injunxit, ut Agnete dimissâ priorem veram legitimamque conjugem Ingelburgam reciperet.

Legatus, qui tum erat Cardinalis Capuanus, ut liti finem imponeret, Concilium Divione coëgit. Rex sibi inde malè metuens, Patribus congregatis significari jussit, se à Concilio ad Pontificem appellare. Legatus cui potestas data erat litem dirimendi, soluto hoc Concilio, aliud Viennæ celebrandum indixit. Atque hoc ipsum est in quo Legatus, Galliæ regnum Interdicto subjecit donec Rex se submitteret.

Nimum, ut ipsis videbatur, hujusmodi Interdicti rigorem datis Litteris Pontifici exposuerunt Archiepiscopus Rhemensis, itemque Episcopi Bellovacensis, Laudunensis, Noviomensis, Tornacensis, Aurelianensis, Meldensis: promittentes nihilominus Interdicto se parituros. Et paruerunt re ipsa, quemadmodum & ceteri Galliarum Episcopi. Itaque per universum regnum à Divino Sacrificio cessatum est, nullaque Sacramenta administrata, præter baptismum nascentium & moribundorum absolutionem à peccatis. Frustra
Rex

Rex indignabundus obedientibus Papæ Prælatiſ & Curionibus beneficiorum fructus ſubtraxit : quippe non ante reconciliatus, cenſurisſque ſolutus, quàm eos qui paruerant, reſtitutis proventibus indemnes redderet, paucosſque qui neglecto Interdicto refractarii fuerant, debitas contumaciæ pœnas ſubire pateretur. Pontificiæ deciſioni, Agnete dimiſſâ, acquieturum ſe promiſit, ſi novum cauſæ examen inſtitui Pontifex permetteret. Conſenſit Innocentius; novumque Sueſſione Concilium coactum. At Philippus Auguſtus, non expectata Concilii definitione, Ingelburgam quam repudiaverat recepit, legitimanque conjugem ſuam eſſe profeſſus eſt.

Cauſa hæc, nova iterum argumenta ſubmiſtrat, confirmantia Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, debitamque Pontificiſ Cenſuris reverentiam, quoties de rebus merè ſpiritualibus inter Sacerdotium & Imperium orta eſt contentio.

§. IV.

De Diſſidio Philippi Pulcri cum Bonifacio VIII.

Optandum foret ut ſcandalum hac occaſione univerſæ Eccleſiæ datum æterno ſilentio premeretur. Sed cum rei huiusce memoriam non deſinant continuoſ refricare Novatores; ſolâ facti expoſitione apparebit, nullum cauſæ eorum peſſimæ præjudicium accedere, nullumque Spirituali S. Sedis auctoritati detrimentum.

Hæc tam funeſta Philippum inter & Bonifacium diſſenſio orta eſt ex quadam Pontificiſ

cis

eis Bulla, quâ, nullâ Galliae factâ mentione, universis Ecclesiasticis probibebat Pontifex, ne quovis titulo aut prætextu pecunia daretur Principibus ex suorum proventibus beneficiorum. Rex vicissim, nullâ factâ mentione Romæ, edito Decreto subditis suis prohibuit ne extra regni limites pecunia transferretur. Modico post hæc tempore, cum Bonifacius Galliam inter & Angliam arbiter esset electus, ambobus Regibus Bullam Pontifex misit, quâ sub poena excommunicationis præcipiebat, ut pactam ad tempus induciarum moram prorogarent. Pupugit Philippum hæc præcipiendi auctoritas. Nihilominus in Bullæ promulgationem consensit; additâ tamen Protestatione, quâ declarabat, *Ad se solum pertinere regni sui curam & regimen, nullumque se, quantum ad hoc, superiorem agnoscere. . . . proinde nec se nec regnum suum ullis Pontificis censuris, similem ob causam latis, ligari posse: ceterum, quantum ad spiritualia attinet, Pontificis se auctoritatem agnoscere Prædecessorum suorum exemplo, omnemque, quam patri filius debet, Ecclesia Capiti ejusdemque Decretis reverentiam habiturum.*

Non videbatur Bonifacius hanc Regis protestationem iniquo animo ferre. Quin potius priorem Bullam explicuit, ac Ludovicum Philippi avum Sanctorum catalogo solemni ritu adscripsit. Animo sincero reconciliati videbantur. Brevi tamen succrescentibus simultatibus novis, Pontifex indicto Romæ Concilio, ut ad id celebrandum convenirent, Galliae Episcopis præcepit. Vetuit Rex ipsofque Parisios convenire jussit, ubi Guilielmus Nogaretus, Papæ accusatorem se professus

Instrum.
dissidii
Philippi
cum Boni-
facio.

fessus, Regem rogavit ut universale Concilium congregari curaret, juberetque auctoritate Concilii titulo & honore Pontificatus exui Bonifacium, velut in Petri Cathedram intrusum, hæreticumque, atque enormium criminum reum. Petrus Flottus eodem supercilio loquebatur. Contrà Bonifacius Romæ Concilium celebrabat, ad quod, non obstante severâ Philippi prohibitione, quadraginta & amplius Galliarum Archiepiscopi Episcopique confluxerant. Concilio finito Pontifex celebrem Bullam quæ incipit *Unam sanctam* promulgavit.

Novum Parisiis Conventum Rex instituit. Pontifex Legato suo mandavit ut Regi significaret innodatum se esse vinculo excommunicationis. Rex Episcoporum Gallorum, qui ad Romanum Concilium se contulerant, bona temporalia sibi vindicavit; aliumque rursus Conventum instituit, in quo appellari jussit, ac ipsemet à Censuris Bonifacii vel ad futurum Generale Concilium, vel ad futurum Pontificem legitimum appellavit. Non hic stetit. Per insidias, operâ Nogareti & Colonna, comprehendi abducique Pontificem jussit: à quibus indigna infandaque passus, omnique per triduum alimento privatus, haud multo post ex hac vita migravit.

Dubitandum non est quin in luctuoso hoc dissidio magna hinc inde animositas acerbitasque intercesserit. Notasse hoc loco sufficiat, quod ad rem nostram facit, Philippum, quantum ad spiritualia attinet, Pontificiam auctoritatem submissè ac reverenter agnovisse; neque aliam ob causam contempsisse Censuras Bonifacii, nisi quòd nullas invalidasque
arbi-

arbitraretur; quòd rerum temporalium intuitu latae forent: neque ad futurum Concilium appellasse alio titulo, nisi quod prætenderet Bonifacium aut non legitimè fuisse electum, aut certè ob crimen Hæreseos Papali dignitate excidisse.

Sed passionis commotione, velut tempestate quadam animi paulatim desæviente, postquam Philippus ad lucem illam serenitatemque rediit, quam ratio religioque adspirat, latorum contra se Censurarum memor, nullam admittebat conscientia mordente quietem. Itaque ab his absolvi instanter postulavit. Sacer hic trepidantis animi horror causa fuit, cur Archiepiscopo Burdigalensi, priusquam Tiaram Pontificiam ei se procuraturum adpromisit, has condiciones tacto Sanctissimo Christi corpore jurandas proposuerit: *Primò, inquebat, postulo ut me reconcilies Ecclesia Sancta, & ab eo me delicto absolvas quo Bonifacium Papam comprehendi jussi: secundo ut revoces latus in me, & in eos qui mihi adhaerunt, excommunicationes.* Quod & præstitit Archiepiscopus, quàm primùm Pontifex creatus fuit assumpto Clementis V. nomine.

Communis opinio fuit, mortem Philippi & trium liberorum ejus, fuisse Divinae vindictæ exemplum manifestum. Cùm enim modico singuli tempore regnassent, omnes nulla relicta prole mascula extincti sunt. Qua de re S. Antoninus, à Genebrardo citatus, ita loquitur: Sanctus quidam Episcopus cùm intellexisset comprehensum esse Bonifacium, coram multis edixit: Res hæc grata erit Regi Gallia; sed tam ipse quàm posterius ejus vindicem Dei manum non effugient.

Joan. Vil-
lanil. 8. c.
89. p. 318.
edit. Ve-
net.

S. Anto-
nin 3. part
apud Ge-
nebrard.
Chrono-
graphia

Vati-

I. 4. ad
an. 1315.
p. 672.

Vaticinium firmavit eventus. Quippe haud multò poſt, apro in equum, cui Rex infidebat, furioſius irruente, Philippus interiit. Tres quoque ipſius filii modico intervallo extincti ſunt, uxoribus eorum in adulterio deprehenſis. Ejuſdem prophetiæ meminit Villanius.

Joan. Vil-
lan. l. 8.
c. 64.

Ceterum ſine injuria negari nequit, Bonifacium fuiſſe magni nominis Papam. Sanctam ipſe Jubilæi ſolemnitatem, animabus adeo ſalutarem, primus inſtituit corpusque ipſius anno 1605. ducentis duobus ab ejus obitu annis, integrum experſque corruptionis repertum fuit, ut conſtat ex proceſſu verbali inſculpto ſepulcro ejus Romæ in Eccleſia S. Petri.

§. V.

De Diſſidio Ludovici XII. cum Julio II.

Julius II. Pontifex inito contra Gallos foedere, ac præ ſe ferens quandam ſtudio partium animoſitatem, quæ communem Chriſtianorum Patrem parum deceat; Impulit Ludovicum XII. ut Concilium Nationale Turoni inſtitueret: in quo ſequentes de auctoritate Pontificis quæſtiones propoſuit:

Apud
Lud. Bail
Summâ
Concil.
tom. 2.

An ob odium notorium & aggreſſionem injuſtam liceat Principi ſe ſubtrahere ab obedientia hujusmodi Pontificis? Concluſum per Concilium: Principem ab obedientia Papa ſe poſſe ſubducere ac ſubtrahere: non tamen in totum & indiſtinctè, ſed pro tuitione tantùm ac deſenſione jurium ſuorum temporalium.

Si Pontifex injuſtè, ordine juris non ſervato, proce-

procedens de facto, & manu armata, pronuntiet ac publicet aliquas censuras contra Principes sibi resistentes eorumque subditos & consœderatos, an ei parendum sit, & quod remedium adhibendum? Conclufum per Concilium: Talem sententiam nullam esse, nec de jure, vel alio quocumque modo ligare.

Catholici hunc Turonensem Conventum inter Conciliabula computarunt. Scribitque Ludovicus Bail, Ex his diffinitionibus Concilii intelligi potest quàm Schisma perniciosum sit, ex quo filii sese contra Patrem armandi materiam arripiunt. Referensque alterius, qui de hac materia scripsit, auctoris verba, subjungit: Qui tollunt amicitiam inter Papam & Regem, a què peccant, ac si quis Solem tolleret de mundo.

Summâ
Concil.
tom. 2.
p. 628.

Quo tempore hujus tempestatibus fluctibus jactabatur Petri navicula, avidi gubernaculo succedendi Cardinales quidam, à Julio Pontifice recesserunt, fretique Imperatoris & Regis Galliarum favore, Concilium Generale Pisæ celebrandum indixere.

Ludovicus XII. eò misit Galliarum Episcopos, multumque urgebat Imperatorem, ut ad idem Concilium mitteret Prælatos Germaniæ. Hi verò in ipsa Germania congregati responderunt, censere se Conventum Pisanum merum esse Conciliabulum. Julius excommunicavit Regem Franciæ, urbemque Pisam Interdicto subjecit. Cives Pisani Pontifici obtemperarunt, & nihil curantes Ludovici copias militares, urbe sua expulerunt congregatos Episcopos, qui Mediolani quoque residere prohibiti, tandem Lugdunum confugerunt. Quin etiam, tametsi Galli ad Ravennam victoria potiti, Mediolanum

Pallavicin.
Historia
Concil.
Trid. c. 1.

duxissent captivum Joannem Mediceum Cardinalem, exercitus Pontificii Legatum; haud tamen Victores milites cohibuerunt se, quin confluerent ad Legatum Christi Vicarii, absolutionem postulantes, quod contra Ecclesiam arma captassent. Tanta inest Christiano populo Religionis vis.

Julius Pontifex Concilium Romæ generale indixit: quod Ludovicus Rex probare coactus, Legatos misit, qui Episcopis congregatis regium mandatum perferrent, quo, repudiato Concilio Pisano, Lateranensi se velle adherere Rex testabatur in hæc verba. *Considerans quanta sit in his & ceteris rebus omnibus Summi Pontificis auctoritas, paternis Sua Sanctitatis monitis & suasionibus abundè permotus, quippe qui illius auctoritati & sententiæ potius quam alterius cujusque mortalium, sanctiùs & severiùs semper stare judicavi, præsertim ubi scandalum Ecclesiæ imminet & scissura.... Hinc est quod Christianissimi Ludovici Francorum Regis procuratores.... ejusdem Regis nomine & mandato, cum ea qua decuit reverentia atque humilitate à dicto prætenso Pisano Concilio penitus discesserunt, illique plenariè renuntiaverunt, ac purè, liberè & simpliciter Sacrosancto Concilio Lateranensi prædicto, tanquam vero, unico & legitimo, adhererent. Præterea Rex promittit effecturum se, ut qui Concilium Pisis celebraverunt Prælati, oratores supplices ad Leonem Pontificem mittant, qui Concilio Pisano purè & simpliciter renuntiabunt, illudque abjurabunt, & veniam atque absolutionem à Sua Sanctitate humiliter in forma convenienti postulabunt.*

Mandarum Regis Francorum inter acta Concilii Lateran. suo Leone X. Sess. 8.

Excusatio Prælatorum Gallicorum. Ibid. Sess. 9.

Galliarum Episcopi; qui prætenso Pisano Concilio interfuerant, deputatos à se Romam miserunt, qui suo nomine testarentur adherere

re se Sacrosancto Concilio Lateranensi, atque omnino Pisano Concilio renuntiare; quique humiliter à Leone X. Summo Pontifice absolutionem peterent à Censuris, si quas incurrissent. Estque observatione dignum, quod Galliae oratores coram Lateranensi Concilio fuerint conquesti, quòd Galli Episcopi in Romano itinere, ne pergerent, fuerint retenti *propter inimicorum Christianissimi Regis & regni, insidias eis paratas.*

Denique ipsae regni Supremae Curiae submitserunt se auctoritati Concilii Lateranensis: ac nominatim Aquenses coacti fuerunt committere Legatos suos, petituros absolutionem ab excommunicatione, quam Concilium in membra istarum Curiarum fulminaverat, eo quod Jurisdictionem Ecclesiasticam sibi arrogassent. Atque adeo S. Sedis auctoritas in rebus fidei concernentibus hic iterum triumphavit.

Talis fuit omni tempore Regum Franciae, ipsorumque Francorum religio. Cathedrae S. Petri nexu indissolubili adherentes, à qua fidem acceperant, Interdicta Censurasque Pontificum, quantum ad spiritualia attinet, religiosissima veneratione observarunt. Haec est praxis ususque antiquus regni Christianissimi; haec verissimae solidissimaeque libertates Gallicanae. Hujus membrorum cum Capite Ecclesiae unitatis inimici ad earumdem libertatum abusum, velut ad asylum confugiunt, ut Schisma stabiliant. Larvam hanc detrahere necesse est, ne sub specioso libertatum Gallicanarum velo simplicioribus pergant illudere.